

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2011 /62
Karar Sayısı : 2012/2
Karar Günü : 12.1.2012
R.G. Tarih-Sayı : 05.07.2012-28344

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Özalp 1. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 117. maddesinde yer alan '*Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler,*' ibaresinin Anayasa'nın 2., 7., 10., 13 ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Barış ve Demokrasi Partisi Özalp İlçe Başkanı hakkında, 6.1.2011 tarihinde parti ilçe binası önünde Kürtçe olarak kısa bir konuşma yaptıktan sonra Türkçe olan mevcut ilçe başkanlığı tabelasını Türkçe ve Kürtçe ifadelerin yer aldığı yenisiyle değiştirdiği iddiasıyla 2820 sayılı Kanun'un 81/1-c maddesi delaletiyle 117. maddesi uyarınca cezalandırılması talebiyle açılan davada, itiraz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun itiraz konusu ibareyi de içeren 117. maddesi şöyledir:

'Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler, fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aydan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılırlar.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz başvurusunda Anayasa'nın 2., 7., 10., 13. ve 38. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesini gereğince, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Serruh KALELİ, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımıyla 30.6.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında; dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, Fettah OTO'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Anlam ve Kapsam

2820 sayılı Kanun'un 'Ceza Hükümleri' başlıklı Yedinci Kısım'ını oluşturan 111 ila 117. maddelerinde suç sayılan bir kısım fiillerle bunlara verilecek cezalar düzenlenmiştir. İtiraz konusu ibarenin içinde yer aldığı maddede, **'Bu Kanun'un dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler, fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aydan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılırlar'** hükmüne yer verilmiştir. Maddede atıf yapılan dördüncü kısım, toplam dört bölüm içerisindeki 78 ila 96. maddeleri kapsamaktadır. Buna göre, itiraz konusu kuralla, geniş bir alanı kapsayan Dördüncü Kısım'a genel bir atıf yapılarak burada sayılan hükümlere aykırılık, fiilin daha ağır bir cezayı gerektirmemesi şartıyla, ceza yaptırımına bağlanmaktadır.

Maddede atıf yapılan Dördüncü Kısımda yer alan hükümler incelendiğinde, bunların doğrudan siyasi parti tüzel kişiliğine hitap eden bir kısım yasakları ihtiva ettikleri anlaşılmakta ise de bu hükümler, itiraz konusu kural marifetiyle bireylerin cezalandırılmasına da dayanak teşkil etmektedirler.

Kanun'un Beşinci Kısımında ise siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin usul ve esaslara dair hükümler yer almaktadır. Bu kısımdaki 101. ve 103. maddelerde sayılan siyasi parti kapatma nedenleriyle Kanun'un Dördüncü Kısımında yer alan yasaklar birlikte değerlendirildiğinde, bunların büyük ölçüde Anayasa'nın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında ifade edilen yasakları nitelik ve nicelik bakımından genişleten düzenlemeler oldukları görülmektedir. Buna göre, itiraz konusu kural delaletiyle bireylerin cezalandırılmasına dayanak oluşturan Kanun'un Dördüncü Kısımındaki yasaklar esasen bir siyasi partinin kapatılmasına veya hazine yardımıyla mahrum edilmesine neden olabilecek yaptırımlara esas teşkil edebilecek aykırılıklardır. Nitekim itiraza konu maddenin yasalaşma sürecine ışık tutan tutanaklarda, Dördüncü Kısımdaki yasak fiillerin işlenmesi halinde yalnız siyasi partilerin kapatılması ile yetinilmeyip, özellikle buna neden olanların da cezalandırılması amacıyla bu hükmün konulduğu ifade edilmiştir.

İtiraz konusu hükmün içinde yer aldığı maddenin, geniş bir kısımda yer alan ve büyük ölçüde siyasi parti tüzel kişiliğini muhatap alan kuralları bireyler bakımından yasak kapsamına almak suretiyle ceza yaptırımına bağladığı ve fiiller arasında ayrıma gitmeden faillerin altı aydan az olmamak üzere cezalandırılmalarını öngördüğü sonucuna varılmaktadır. 5252 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi uyarınca cezanın üst sınırı beş yıldır.

B- Anayasaya Aykırılık Sorunu

İtiraz gerekçesinde, temelde dört bölümden oluşan Kısımda düzenlenen yasakların birçoğunun esasen kişiler tarafından ihlal edilemeyeceği, buna rağmen genel bir ifadeyle suç kapsamına alındıkları, suç sayılan eylemlerin açık ve seçik olarak belirtilmediği, böylece hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine ve dolayısıyla suç ve cezada kanunilik ilkesine aykırı davranıldığı ileri sürülerek kuralın Anayasanın 2., 7., 10., 13. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

İtiraz konusu kuralın içinde yer aldığı maddede, **'Bu Kanun'un dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler, fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aydan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılırlar'** denilmek suretiyle, Dördüncü Kısım'da sayılan siyasi parti yasakları, fiilin daha ağır bir cezayı gerektirmemesi şartıyla, bireyler açısından da cezayı müstelzim hale getirilmektedir.

Hukuk devletinde ceza siyasetinin gereği olarak yasa koyucu, Anayasa'nın ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla, cezalandırmada güdülen amacı da gözeterek hangi eylemlerin suç sayılacağına, bunlara verilecek cezanın türü, miktarı, artırımı ve indirim nedenleri ve oranları ile suçun takibine ve yargılama usulüne ilişkin koşullar öngörebilir.

Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, 'kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz', üçüncü fıkrasında da 'ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur' hükümlerine yer verilmiştir. Suç ve cezaların kanuniliği olarak ifade edilen bu ilke gereğince, kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Ceza yaptırımına bağlanan fiilin kanunun 'açıkça' suç sayması şartına bağlanmış olmasıyla, suç ve cezalara dair düzenlemelerin şekli bakımından kanun biçiminde çıkarılmasının yeterli olmadığı, bunların içerik bakımından da belli amacı gerçekleştirmeye elverişli olmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin, gerektiğinde hukuki yardım almak suretiyle, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Dolayısıyla, uygulanması öncesinde kanun muhtemel etki ve sonuçlarına dair yeterli derecede öngörülebilir olmalıdır. Bununla birlikte, kanun metninin tüm sonuç ve etkileri göstermesi her zaman beklenemeyeceğinden, aranan açıklığın ölçüsü, söz konusu metnin içeriği, düzenlemeyi hedeflediği alan ile hitap ettiği kitlenin statü ve büyüklüğü gibi faktörler dikkate alınarak belirlenebilir. Bu özelliklere sahip kanunun aynı zamanda kolaylıkla erişilebilir olması da gerekir.

İtiraz konusu kural Siyasî Partiler Kanunu'nda yer alıp, Kanun'un Dördüncü Kısım'ndaki yasak fiilleri kişiler yönünden ceza kapsamına almaktadır. Esasen siyasi partiler için birçok yasak öngören bu Kısımdaki maddelerde yer alan fiillerin hangi hallerde suç teşkil edeceğinin gerçek kişilerce yeterli açıklıkta öngörülebilir oldukları söylenemez. Çünkü doğrudan siyasi parti tüzel kişiliğini muhatap alan bu yasaklar, itiraz konusu kuralla, kişiler hakkında yaptırım öngören düzenlemelere dönüştürülmüştür. Bu yapılırken anılan kısımda sayılan fiillerin ağırlıklarıyla bunları işleyenlerin siyasi partideki sıfat ve konumları da dikkate alınmamıştır. Bu durumda, siyasi faaliyette bulunan geniş bir kitleyi hiçbir ayırım gözetmeksizin ceza tehdidi altında bırakan düzenleme gerçek şahıslarca yeterli derecede öngörülebilir değildir.

Diğer yandan, gerek anayasal veya yasal değişiklikler sonucunda gerekse uygulamayla zaman içerisinde siyasi faaliyet alanı genişlemiştir. Buna bağlı olarak kuralın, içinde yer aldığı Kanun'un yasalaştığı dönemde 'öngörülebilir' olduğu kabul edilse bile, Anayasa ile yasalarda yapılan siyasi faaliyet özgürlüğünü genişleten değişikliklerle buna paralel uygulamalar neticesinde öngörülebilir olma özelliğini tümünden yitirdiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan gerekçeyle kural Anayasa'nın 38. maddesine aykırıdır, iptali gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2., 7., 10. ve 13. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

Bu görüşe Serruh KALELİ, Mehmet ERTEN, Nuri NECİPOĞLU ile Celal Mümtaz AKINCI katılmamışlar, Serdar ÖZGÜLDÜR ve Burhan ÜSTÜN ise farklı gerekçelerle katılmışlardır.

VI- İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin dördüncü fıkrasında, yasanın belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesi'nce iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

2820 sayılı Kanun'un 117. maddesinde yer alan 'Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler, " ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan maddenin kalan bölümünün de iptali gerekir.

VII- İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında '*Kanun, kanun hükmünde kararname ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi İptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez'* denilmekte, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Hakkında Kanun'un 66. maddesinin üçüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır.

2820 sayılı Kanun'un 117. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VIII- SONUÇ

1- 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 117. maddesinde yer alan 'Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler, " ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serruh KALELİ, Mehmet ERTEN, Nuri NECİPOĞLU ile Celal Mümtaz AKINCI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 2820 sayılı Kanun'un 117. maddesinde yer alan 'Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler, " ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan maddenin kalan bölümünün de, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- 2820 sayılı Kanun'un 117. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince İPTAL

HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

12.1.2012 gününde karar verildi.

Başkanvekili	Başkanvekili	Üye
Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Mehmet ERTEN	Serdar ÖZGÜLDÜR	Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye	Üye	Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ	Recep KÖMÜRCÜ	Burhan ÜSTÜN
Üye	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Nuri NECİPOĞLU	Hicabi DURSUN
Üye	Üye	
Celal Mümtaz AKINCI	Erdal TERCAN	

KARŞIOY

Başvuran mahkeme, iptalini istediği 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 117. maddesinde yer alan 'Bu kanunun dördüncü kısmında yer alan yasak fiilleri işleyenler' ibaresinin

-yasaklardan hangisinin gerçek kişiler tarafından işlenmesinin ceza hükmüne bağlandığının anlayabilme imkanı olmadığını,

-'işleyenler' ibaresinin kimi kastettiğinin kuşkulu olduğu yolundaki beyanları ile Anayasa'nın, 2., 7., 10., 13. ve 38. maddelerine aykırılığını iddia etmiştir.

Mahkememiz çoğunluk görüşüne ait kararında gerekçe olarak; kuralın atıfta bulunduğu dördüncü kısımda siyasi parti yasaklarına ilişkin cezaların birey açısından uygulanabilir hale geldiğini, ceza siyaseti gereği suç sayılacak eylemler belirlemede yasa koyucunun takdir hakkı olduğunu, ANCAK yasak öngören kısımda yer alan maddelerde yer alan FİİLLERİN hangi hallerde suç teşkil edeceğinin YETERLİ AÇIKLIKTAKİ ÖNGÖRÜLEBİLİR olduğunun söylenemeyeceğini çünkü doğrudan siyasi parti tüzel kişiliğini muhatap alan yasakların kişi hakkında yaptırıma dönüştüğünü, suçu işleyenlerin parti sıfat ve konumu dikkate alınmadığı ve gerçek kişilerce yeterli derecede öngörülebilir olmadığı nedenleri ile Anayasa'nın suç ve cezalara ilişkin esaslarına aykırı olduğu kanaatine ulaşmıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun iptali istenen 117. maddesinin atıfta bulunduğu dördüncü kısım yasanın 78 ila 97. maddeleri arasındaki bölümü oluşturmakta ve bu kısımda siyasi partilerle ilgili yasaklar:

- Demokratik devlet düzeninin,
- Bağımsızlığın,
- Devletin tekliği ilkesinin,
- Eşitlik ilkesinin,
- Atatürk ilke ve inkılaplarının,
- Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yerinin korunması,
- Azınlık yaratılmasının önlenmesi,
- Bölgecilik ve ırkçılık yasağı,
- Atatürk'e saygı
- Din ve dince kutsal sayılan şeylerin istismarı,
- Dini gösteri yasakları ile tüzük ve program ve siyasi faaliyetlerine ilişkin
- Dernek, sendika, vakıf, kooperatif, meslek kuruluşlarıyla siyasi ilişki ve işbirliği
- Kapatılan siyasi parti ve mensuplarının durumu ve
- Kullanılamayacak parti adları ve işaretleri

Başlıkları altında yer alan suç sayılacak fiillerin tanımı ve kapsamına dahil yasak eylemleri her hangi bir yorum gerektirmeyecek açıklık ve netlikte, siyasi partilerin uyması gereken davranışlar olarak belirlediği görülmektedir.

Maddeler okunduğunda mahkeme gerekçesindeki gibi fiillerin hangi hallerde suç teşkil edeceğine ilişkin yeterli açıklıkta olmadığına kabulüne katılmaya olanak yoktur.

Bir örnek vermek gerekirse, yasanın 85. maddesinde Atatürk'ün şahsiyetini, hatırasını kötülemek küçük düşürmek şeklindeki fiilin ya da parti ad ve ambleminde adının kullanılamayacağı şeklindeki açık nitelemeye karşın ceza öngören kuralda, 'çoğunluk gerekçesi' öngörülemeyen yeterli açıklık ya da belirsizlik' nerededir'. Yine Yasa'nın 87. maddesinde dince mukaddes olarak bilinenlerin siyasi partilerce propagandalarına alet edinilmesi, istismar edilmesi şeklinde tanımlanan fiilde belirsizlik içerecek, tanım zorluğu ile karşılaşılan husus ne olmaktadır'

Demokratik düzenin zorunlu, ayrılmaz parçası olarak kabul edilen siyasi partiler, yasa koyucu tarafından suç ve ceza siyaseti ve takdir hakkı kapsamında yasallık ilkesine uygun olarak konulmuş, ifade zaafı yarattığı söylenemeyecek amaçsal ve lafzi yorumu çok açık bu sınırlama ve yasaklama içeren normlara uymakla yükümlüdürler.

Demokratik ve Anayasal düzenin sürdürülmesi ve korunması sorumluluklarının siyasi parti tüzel kişiliklerine ait olacağı, bu nedenle de yasa koyucunun sınırladığı ve yasakladığı eylemlerin muhatapları olarak partinin tüzel kişiliklerini alacağı da tartışmasızdır. Nitekim 2820 sayılı Yasa'nın dördüncü kısmında sayılan fiillerin bir bölümü, işleyenlerin siyasi partideki sıfat ve konumlarına göre hakkında ilgili siyasi partinin kapatılması davası açılmasına sebep olacak ağırlıkta iken, siyasi partide örneğin Anayasanın 69. maddesinin altıncı fıkrası kapsamı dışında kalan eylemler yönünden ya da anılan fiilin partisince yeterince benimsenmemiş olması halinde fiilin bu ağırlıkta nitelemesi mümkün olmayabilecektir. Veya dince kutsalları veya Atatürk'ün hatırasını kötüleyen gerçek kişi siyasi parti yetkilisinin de belirsiz olduğu söylenemeyeceği ya da siyasi partide sıfat ve konumu da işlenmiş suça karşı onu koruyucu bir nitelik ya da bağışık tutacak vasıf olamayacağından, suç sayılan fiiller yeterli açıklık içerdiği, muhatabı da belli olduğu için cezalandırılması mümkün olacaktır.

Tüzel kişilik faaliyetlerinin icra sorumlusunun parti ilgilisi birey olduğunda ve muhtemel cezanın şahsında hüküm ifade edeceğinde, eylemin niteliğine ve yoğunluğuna göre de tüzel kişi siyasi partiyi de hukuki ve cezai sorumluluk altına sokacağında kuşku yoktur. Yargı erki yetkililerinin de bu ayırdı yapacak yeterlilik de olduğu şüphesizdir.

Bir yasal düzenlemenin nasıl yapılması gerektiği, sistematığı, korunan hukuki yarar, muhatabın kişiliği, ehliyeti suçun mahiyeti, cezanın amaç ve işlevselliği, suç ve ceza siyaseti gibi bilimsel bir çok faktöre bağlı olarak Anayasal ve temel ceza hukuku ilkelerine aykırı olmamak kaydı ile yasa koyucunun geniş takdir alanı içindedir. İptali istenen kuralda kuşkusuz bu içerikte olup Mahkeme'nin kuralın gerçek kişiler yönünden yeterli derecede öngörülebilir olmadığı gerekçesi nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesine aykırı bulan çoğunluk görüşüne katılmamıştır.

Başkanvekili

Üye

Serruh KALELİ

Celal Mümtaz AKINCI

KARŞIOY GEREKÇESİ

Siyasî Partiler Kanunu'nun 117. maddesinde yer alan '**Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler**' bölümünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasının incelenmesi.

İtiraz başvurusunda, Siyasî Partiler Kanunu'nun dördüncü kısımda yer alan ve dört bölümden oluşan yasaklardan birçoğunun kişiler tarafından ihlal edilmesi mümkün olmadığı halde genel olarak suç kapsamına alındığı, suç sayılan eylemlerin açık ve seçik belirtilmediği, böylece hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine dolayısı ile de suç ve cezada kanunilik ilkesine aykırı davranıldığı ileri sürülmektedir.

Aykırlığı ileri sürülen kuralın, yollama yaptığı Siyasî Partiler Kanunu'nun dördüncü kısmı, tüzel kişiliğe sahip siyasi partiler ile gerçek kişiler tarafından işlenmemesi gereken ve işlenmesi halinde de yaptırım uygulanmasını öngören yasak fiilleri tanımlamaktadır.

Anayasa ve ceza hukukunun genel ilkeleri, suç ve cezanın kanunla belirlenmesini ve kanunla belirlenirken de suç ve cezanın belirsizlik içermeyen açıklıkta düzenlenmesi gereğine işaret ederek hukuki güvenlik ilkesini öngörmektedir.

Kanun dördüncü kısmında yer alan yasak fiillerin nelerden ibaret olduğu dört bölüm halinde ve yoruma fırsat vermeyecek açıklıkta ve her bir fiilin tanımı yapılarak sayılmıştır. Açık, seçik ve anlaşılır biçimde sayılan yasak fiillerin bu durumu dikkate alındığında, gerçek kişiler ile soruşturma ve kovuşturma makamlarının yasak eylemlerin neler olduğunu tespit etmelerinde ve kovuşturma makamlarının da karşılığındaki yaptırımı uygulamasında bir sorun yaşamayacakları açıktır. Nitekim, siyasi partilerin yasak fiillere uymalarında, uymamaları halinde ise soruşturulma ve kovuşturulmalarında ve sabit olan eylemin karşılığı olan yaptırımın uygulanmasında duraksama yaşanmaması da bunu doğrulamaktadır.

Bu saptamalar, Kanun'un dördüncü kısımda yazılı yasak fiillerin tanımının açık, seçik ve anlaşılabilir olduğunu, gerçek kişiler yönünden de hukuki güvensizlik ve belirsizlik içermediğini, dolayısı ile de suç ve cezada kanunilik ilkesine uygun olduğunu göstermektedir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'da öngörülen hukuk devleti ilkesine ve suçta kanunilik ilkesine aykırı bulunmamakta ve itiraz başvurusunun reddi gerekmektedir.

Üye

Mehmet ERTEN

AYRIŞIK OY GEREKÇESİ

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 117. maddesinde yer alan 'Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler' ibaresinin Anayasa'nın ilgili maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali istenmektedir.

İtiraz konusu ibarenin içinde yer aldığı 117. maddede 'Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler, fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde altı aydan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılırlar' denilmek suretiyle dört bölümden oluşan bu kısımda yer alan yasak fiillere genel bir atıf yapılmakta ve bu fiilleri işleyenlerin cezalandırılmaları öngörülmektedir. Yasa'nın bu maddesiyle göndermede bulunulan dördüncü kısım siyasî partilerle ilgili yasakları düzenlemektedir. Bu kısımdaki yasak fiiller ise ancak siyasî partiler veya üyeleri tarafından işlenebilir.

117. maddenin yasalaşması evresinde Danışma Meclisi'nin 3.3.1983 günlü bileşiminde, dördüncü kısımdaki yasak fiillerin işlenmesi halinde, yalnız siyasî partilerin kapatılması ile yetinilmeyip özellikle buna neden olanların da cezalandırılması amacıyla Yasa'nın bu maddesinde değişiklik yapılmıştır. Bu hususun Meclis görüşme tutanaklarının incelenmesinden anlaşıldığı ilk inceleme raporunda belirtilmektedir. Buna göre siyasi partilerin kapatılmasına neden olan fiiller ancak bir kapatma davasının sonuçlanması ile açıklık kazanabileceğinden, getiriliş amacına da uygun olarak 117. maddenin de bu aşamadan sonra uygulanabileceğinin kabulü gerekmektedir. Bu durumda itiraz konusu kuralın uygulanabilmesi, parti hakkında açılmış bir dava sonucunda Anayasa Mahkemesi kararına bağlı bulunduğundan, davada böyle bir koşulun gerçekleşmediği de görüldüğünden, itiraz yoluna başvuran Mahkeme önünde usulüne uygun açılmış bir davanın olmadığı ve itiraz konusu kuralın davada uygulanamayacağı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle ilk inceleme aşamasında Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle başvurunun reddine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle işin esasının incelenmesi hakkındaki çoğunluk görüşüne karşıyım.

Üye

Fettah OTO

DEĞİŞİK GEREKÇE

2820 sayılı Kanun'un Dördüncü Kısım dört bölümden meydana gelmekte ve Dördüncü Kısım toplam 20 maddeden oluşmaktadır. İtiraz Mahkemesi'nin iptal istemine konu yaptığı 117. madde ise bir bütün olarak bu yirmi madde bakımından bir suç tipi yaratarak, sonuçta bu fiillere altı aydan az olmamak üzere hapis cezası şeklinde bir ceza yaptırımını öngörmektedir. Yasa koyucunun suç olarak öngördüğü fiillerin yirmi maddeye dağılmış hareketler olması itibariyle, her bir maddeye konu fiiller için suç ve ceza öngörülmesi gerekmemekle ve bu konu yasa koyucunun takdir yetkisine giren bir husus olmakla beraber; 'Milli Devlet Niteliğinin Korunması', 'Atatürk İlke Ve İnkilâplarının Ve Laik Devlet Niteliğinin Korunması', 'Çeşitli Yasaklar' başlıkları altında toplanan fiil ve hareketlerin yasada kendi içinde bir bütünlük taşıması karşısında, yasa koyucunun bu bölümlerin ihlâl ettikleri değerlerin nitelik ve önemine göre bir ayırım yapması ve bu bölümler yönünden ayrı bir suç-ceza siyaseti izlemesi gerekli bulunmaktadır.

Oysa itiraz konusu kuralla bir belirsizliğe yol açılmış ve 'Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiiller' şeklinde bir niteleme ile ölçülülük ilkesine uyarlı düşmeyen bir suç tipi yaratılmıştır. Diğer bir deyişle, yasa koyucunun suç ve ceza siyaseti bakımından sahip olduğu takdir yetkisi, söz konusu kuralla belirsiz ve ölçüsüz şekilde kullanılmış ve kural bu mahiyeti itibariyle Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti ilkesine aykırı düşmüştür.

Açıklanan nedenlerle; kuralın Anayasa'nın 2. maddesine bu sebeple aykırı düştüğü kanısına vardığımızdan, çoğunluğun iptal kararına bu gerekçeyle katılıyoruz.

Üye

Üye

KARŞIOY GEREKÇESİ

İtirazın konusu, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 117. maddesinde yer alan 'Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler,' ibaresinin, Anayasa'nın 2., 7., 10., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı iddiasıyla iptali istemidir.

İtiraz başvurusunda, " bu Kanunun Dördüncü Kısmında başlığundan da anlaşılacağı üzere, siyasi partilerle ilgili yasakları düzenlediği söylenebilir. Esasen bu kısımda belirtilen yasakların bir kısmının gerçek kişiler tarafından ihlali zaten mümkün değildir' Madde 96' da yer alan 'Kullanılamayacak Parti adları ve işaretler' ile madde 90' da yer alan 'Tüzük ve Programlar ile Parti Faaliyetlerini İlişkin Sınırlamalar' genel niteliktedirler. Örnek olarak; 78. maddenin (e) fıkrasında yer alan 'Genel Ahlak ve Adaba Aykırı Amaç Gütme Yasağı' bunlardan bir tanesidir' Kanunun Dördüncü Kısmında yer alan yasaklardan hangisinin gerçek kişiler tarafından işlenmesini cezai hükme bağladığını anlayabilme imkanı yoktur. Kanun maddesi suç saydığı fiilleri açık ve seçik bir şekilde düzenlemeyerek Anayasa'nın kabul etmiş olduğu suç ve cezada kanunilik ilkesinden ayrılmıştır' maddedeki 'işleyenler' kelimesinin kimi ya da kimleri kastettiği anlaşılamamaktadır' suçun kimler tarafından işlenebileceği açıkça belirtilmemiş ve hukuk güvenliği ile belirlilik ilkelerine aykırı hareket edilmiştir" şeklinde ileri sürülmektedir.

Siyasî Partiler Kanunu'nun 117. maddesi Siyasî Partiler Kanunu'nun dördüncü kısmına yollama yapmaktadır. Dördüncü kısım ise Siyasî Partilerle ilgili yasaklar başlığı altında dört bölümden oluşmaktadır. Bölümler, amaçlar ve faaliyetlerle ilgili yasaklar, Milli Devlet Niteliğinin Korunması, Atatürk İlke ve İlkelerinin korunması ve çeşitli yasaklar alt başlıklı olup, tüzel kişiliği olan siyasi partiler tarafından işlenmemesi gereken yasak fiilleri belirlemektedir (Madde 78-96).

Anayasa ve ceza hukukunun genel ilkeleri, tereddüte yer vermeyecek ve açık bir şekilde suç ve cezanın kanunla belirlenmesini öngörmektedir.

Siyasî Partiler Kanunu'nun Dördüncü Kısmında yer alan yasak fiillerin nelerden ibaret olduğu tereddüte yer bırakmayacak şekilde ve açıklıkta belirtilmektedir. Suç tanımlarında belirsizlik bulunmamaktadır. Soruşturma ve koğuşturma makamları yargı faaliyetlerinde bulunurken yasak fiillerin neler olduğunu tespit etmekte bir sorunla karşılaşmayacakları anlaşılmaktadır. Fiil ve cezalar Siyasî Partiler Kanunu'nda açık ve anlaşılabilir olduğunu, hukuki güvensizlik ve belirsizlik bulunmadığını, suç ve cezada kanunilik ilkesinin mevcut olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'da belirtilen hukuk devleti ilkesine ve suçta kanunilik ilkesine aykırı olmadığından itiraz başvurusunun reddi gerektiği düşüncesinde olduğumdan çoğunluğun kararına katılamadım.

Üye

Nuri NECİPOĞLU